

Proizvodnja brez sredstev

Da bi podjetja lahko normalno poslovala, potrebujejo razen osnovnih tudi ustrezajoča obratna sredstva. Ta sredstva omogočajo preskrbo surovin in materiala, neobhodne zaloge gotovih proizvodov in kritje tistega dela sredstev, ki je v procesu proizvodnje in prometa.

Treba je pripomniti, da znaten del takih obratnih sredstev predstavlja pravzaprav investicijske naložbe. Družba mora za novi objekt vnaprejšnjim izdvojiti ne samo denarna sredstva za poslopje, opremo itd., temveč tudi dodatna sredstva za nabavo novih količin surovin, goriva in drugega materiala, sredstva za skladiščenje gotovih proizvodov in podobno.

To lahko najbolje vidimo na primeru novih zmogljivosti, ki jih puščamo v obrat. Da bi novozgrajene naprave lahko delale, so potrebna začetna obratna sredstva, ki imajo trajen značaj vse do tlej, dokler obstoji taka proizvodnja.

Vse to so splošno znana dejstva. Toda praksa vendarle kaže, da jih ponekod ne upoštevajo dovolj. Da bomo bolj konkretni, bomo vso stvar pojasnili s nekaj primeri.

Dva primera

Rafinerija nafte v Sisku bi morala 15. marca letos pustiti v poskusno proizvodnjo nove naprave, ki so jih zgradili v preteklih letih in ki so jih financirali iz sredstev splošnega investicijskega sklada. Da bi te zmogljivosti lahko pravočasno začele delati, je moralo podjetje že nekaj mesecev prej postopoma ustvarjati ustrezne zaloge surovin in materiala bodisi s tem, da je v ta namen izdajalo del svoje proizvodnje, bodisi da jih je kupovalo od drugih organizacij, deloma pa jih je dobilo tudi iz uvoza.

Ze ob koncu preteklega leta so imeli na zalogi za okrog 300 milijonov dinarjev surovin, ki so jih pripravili za predvideno puščanje v obrat novih zmogljivosti. Letos so v ta namen še nadalje povečali zaloge.

Z eno besedo, da bi se podjetje pripravilo, za novo povečano proizvodnjo, do katere bo prišlo po zaslugi končane investicijske izgradnje, je moralo uporabiti znatna obratna sredstva za zaloge, ki pa jih je mogoče ustvariti le postopoma in ki predstavljajo neobhodno podlago za delo novih naprav.

Toda podjetje ni za ta namen zahtevalo pravočasno nikakršnih novih obratnih sredstev. Postavlja se vprašanje, kakšne konkretne posledice je imel tak njihov način poslovanja.

Podjetje je ostalo dolžno svojim dobaviteljem, v prvi vrsti »Naftaplina« v Zagrebu, ki eksploatira nafto in dobavlja rafinerijam surovo nafto. Treba

je pripomniti, da »Naftaplina« izroča skoraj celotno svojo proizvodnjo rafineriji v Sisku in da je torej za njegovo poslovanje življenjskega pomena, da rafinerija redno izvršuje svoje obveznosti za izročeno nafto.

Rafinerija je jemala od »Naftaplina« surovine in je ostajala dolžna pomembne zneske, in to za dalj časa. Tako so sredstva, ki jih rafinerija sicer uporablja za obstoječo proizvodnjo, ostala deloma zamrznjena v zalogah, ki so jih postopoma ustvarjali zaradi predvidenega prehoda na povečano proizvodnjo. Tako blokirana sredstva niso privedla v finančne težave samo rafinerije, temveč tudi podjetje »Naftaplina«, ki ni moglo dobiti sredstev za dobavljen surovo nafto ter je tako prišlo v precejšnje težave glede izplačila plač in družbenih obveznosti.

Kot drugi primer navajamo tovarno stekla in steklene volne v Skoplju. Tovarna že dalj časa pušča postopoma v poskusno proizvodnjo posamezne dokončane obrate, medtem ko nekateri, kot n. pr. obrat steklene volne, danes že redno proizvajajo.

Letos je začel delovati obrat za avtomatično izdelavo votlega stekla. Odločba ljudskega odbora je predvidevala, da bo trajala poskusna proizvodnja od 15. januarja do 15. julija tekočega leta. Podjetje je za ta obrat dobilo potrebna obratna sredstva šele ob koncu februarja, čeprav bi morala biti ta stvar urejena že pred puščanjem v obrat, da bi tako lahko ne samo pravočasno preskrbeli, temveč tudi plačali materialna sredstva, ki so potrebna za novo proizvodnjo.

težave

Rezultat: Lastne in tuje

Taka praksa povzroča precej škodo in ustvarja težave v poslovanju posameznih gospodarskih organizacij, ki pa bi jih lahko v celoti odstranili že vnaprej.

Za nove naložbe, ki jih zahtevajo nove zmogljivosti in povečana proizvodnja, je treba sredstva vsekakor vnaprejšnjim zagotoviti. Kdor tega ne upošteva in začne nabavljati na trgu brez potrebnih finančnih sredstev, ustvarja sebi in drugim gospodarskim organizacijam izredno težak položaj.

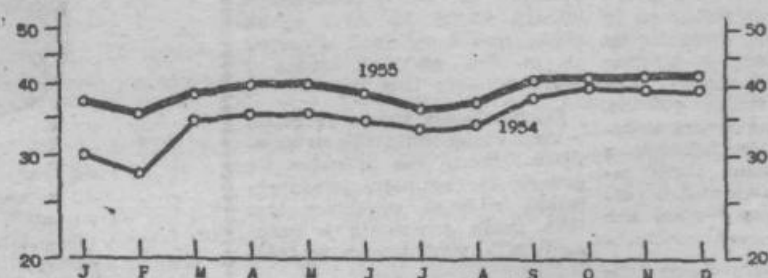
Ponavadi se dogaja, da v takih primerih posamezni odgovorni uslužbenec v podjetjih pojasnjuje delovnemu kolektivu, da leži glavni vzrok nastalih težav v tem, da jim banka ni preskrbel potrebne obratne sredstev. Po drugi strani pa ti uslužbenec takrat, ko naknadno rešujejo z banko vprašanje povečanja obratnih sredstev, zahtevajo takojšnje rešitev, ker gre za plače, družbene obveznosti itd.

Treba je povedati, da so tu razne slabosti bančnega aparata,

MESTNI PROMET V LETU 1955

Prepeljani
potniki
v milijonih

Prepeljani
potniki
v milijonih

Hitro naraščanje števila potnikov v mestnem prometu postavlja nove probleme mestnim prometnim podjetjem. Število vozil ni naraslo z istim tempom kakor število potnikov in udobnost prevoza se je znatno zmanjšala, zlasti v urah, ko se pričinja ali ko se končuje delo. Čeprav v teh urah vozijo vsi razpoložljivi tramvaji, trolejbusi in avtobusi, to vprašanje nimamo mogli rešiti brez nabave novih prevoznih sredstev.

V Beogradu je bilo v letu 1955 inventarno stanje: 109 motornih tramvajev in 53 prikolic, 12 trolejbusov in 144 avtobusov. V Zagrebu je bilo 100 tramvajev,

90 prikolic in 82 avtobusov. Povprečno število brezhibnih vozov pa je bilo precej manjše. V Beogradu je bilo v 1955. letu povprečno 64 uporabnih tramvajevskih motornih vozov, 35 prikolic, 39 uporabnih trolejbusov in 82 uporabnih avtobusov. V Zagrebu je bilo povprečno za premet uporabnih tramvajev 87, prikolic 84, avtobusov pa samo 20. V letu 1956 se zelo trudijo občutno obnoviti in povečati mestni prevoznik park.

Lani je bilo pri nas 17 mestnih prometnih podjetij. Med njimi jih je imelo tramvaje de-

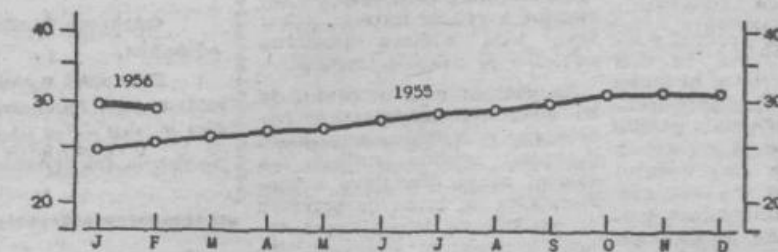
vet: Beograd, Dubrovnik, Ljubljana, Niš, Novi Sad, Osijek, Sarajevo, Subotica in Zagreb. Trolejbusi so v Beogradu, Ljubljani in na Reki. V vseh drugih mestih, razen Dubrovnika in Osijeka, je tudi mestni avtobusni promet.

Čeprav je tramvajski promet najstarejša oblika mestnega prometa je vendarle še vedno najcenejši in najbolj množični način mestnega prevoza potnikov. V letu 1955 se je od skupnega števila — 481 milijonov — potnikov prepeljalo s tramvajem 67 odstotkov, z avtobusom 21 odstotkov, s trolejbusom pa le 12 odstotkov.

POTROŠNIŠKI KREDITI

v milijardah
dinarjev

v milijardah
dinarjev

Čeprav se uporabljajo v približno istem obsegu kakor lani, se od lanskega decembra, ko so dosegli svojo najvišjo točko, potrošniški krediti v začetku letošnjega leta polagoma zmanjšujejo, saj so dozorela odplačila nekoliko večja od izposojenih zneskov. Po začasnih podatkih je bilo v januarju in februarju odobrenih potrošniških kreditov v znesku 4.537 milijonov dinarjev, odplačanih pa 6.194 milijonov dinarjev. Skupni znesek (stanje) se je torej zmanjšal za 1.657 milijonov dinarjev.

ta, ki ni gospodarske organizacije pravočasno opozoril, naj si preskrbe obratna sredstva in podajo potrebno strokovno dokumentacijo. Včasih je tudi precej neekspeditivnosti pri reševanju postavljenih zahtev za povečanje kredita. Toda kako je sploh mogoče valiti vso krivdo na neekspeditivnost, ko pa so mnoga teh podjetij gra-

dili več let in so se šele potem, ko so dejansko stopila v proizvodnjo, spomnili, da so jim potrebna določena obratna sredstva.

Organi družbenega upravljanja v gospodarskih organizacijah ne bi smeli prepuščati samo posameznim uslužbencem reševanje tako bistvenih vprašanj, od katerih so poleg drugega od-

visne tudi plače, temveč morajo sami neposredno poskrbeti za pravočasno rešitev. S tem bi odpadla mnoge težave, ki nastajajo danes v posameznih podjetjih in ki imajo daljnosežne posledice za vrsto drugih gospodarskih organizacij, s katerimi so bili v poslovnih odnosih.

Janko Smole